

УДК: 81.111

КОМУНІКАТИВНІ СТРАТЕГІЇ І ТАКТИКИ АВТОРА АНГЛОМОВНОГО ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ

Н.В. Глінка, А. В. Іваниця

Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

nvglinka@ukr.net

Робота присвячена дослідженню комунікативних стратегій і тактик автора англomовного художнього тексту. На основі аналізу теоретичних джерел та фактологічного матеріалу було встановлено основні функціональні типи комунікативних стратегій і тактики їх реалізації автором. На прикладі роману Вірджинії Вульф «Місіс Деллоуей» нами було проаналізовано основні стилістичні, графічні, лексико-стилістичні, та граматичні засоби реалізації тактик презентаційної стратегії як домінуючого типу. Засоби реалізації перекладацьких стратегій у англomовному художньому тексті представлені на лексичному, лексико-граматичному та синтаксичному рівнях на прикладі збірки вибраних оповідань «Дублінці» Джеймса Джойса у перекладі Елли Гончаренко, Романа Скакуна та роману «Квіти для Елджернона» Деніела Кіза у перекладі Віктора Шовкуна. Наукова новизна роботи полягає в тому, що в ній уперше на фактологічному матеріалі дослідження розкрито функціональне навантаження перекладацьких стратегій у сучасному перекладі англomовного художнього тексту; проаналізовано різнорівневі мовні засоби, що беруть участь у втіленні комунікативного задуму адресантів, а сам текст обгрунтований як складна комунікативна структура.

Ключові слова: комунікативні стратегії; комунікативні тактики; художній текст; презентаційна стратегія; стилістичні; графічні; лексико-стилістичні; та граматичні засоби реалізації.

Вступ. Сучасна зміна наукової парадигми у гуманітарній сфері з механістичної на когнітивно-дискурсивну зумовила фокусування уваги лінгвістів із системи мови на мовленнєву діяльність людини, її комунікативну реалізацію. Мовна комунікація є упорядкованим явищем, яке ґрунтується на плануванні мовленнєвих дій та виборі оптимального способу досягнення цілей комунікантів. Кожне висловлювання і їх послідовність виконує безліч функцій і має на меті певну кількість цілей, у зв'язку з якими мовець обирає мовленнєві засоби, які оптимально відповідають цілям спілкування. В художній літературі автор-мовець виконує особливу комунікативну роль: він взаємодіє з читачем через текст, впливає на сприйняття тексту, «задає» вектор розгортання читацького сприйняття. У такий спосіб розширено комунікативні функції автора-мовця, роль якого не обмежена лише створенням тексту [1, с. 18].

Незважаючи на значну соціально-культурну роль стратегії викладу тексту в рамках художньої комунікації, відсутнім є детальний аналіз лінгвальних засобів її вираження. Крім того, досі не існує систематизованого дослідження комунікативних тактик і стратегій. Це зумовлює необхідність всебічного вивчення засобів комунікативних тактик і стратегій в англomовному художньому тексті та їх індивідуально-стильового стратегічного використання конкретними авторами.

Мета публікації полягає в узагальненні результатів дослідження комунікативних стратегій і тактик в англomовному художньому тексті, зокрема у визначенні засобів реалізації презентаційної комунікативної стратегії автора та висвітленні комунікативних аспектів художнього тексту.

Вперше наратологію як теорію оповіді застосували у ХХ столітті для дослідження романного тексту ХІХ століття. До цього часу її розглядали у сфері риторики, поезики, історіографії. З погляду українських учених наратологія покликана досліджувати специфіку, форму та функціонування оповіді, компетенцію, спільні та відмінні ознаки оповідей (розповідей, моделювання фабул, визначення відповідних типологічних рядів) [3, с. 49].

На поняття «комунікативна тактика», «комунікативна стратегія» в лінгвістиці існує багато поглядів, представлених сучасними мовознавцями О. Сковородниковим, І. Борисовою, Г. Яновською, С. Мезеніним, П. Зернецьким, Л. Безуглою, В. Андрєєвою.

Невід'ємною складовою організації змісту певного тексту слугує спосіб представлення думок автора, персонажів, реалізований часто через посередництво наратора. Ці особливості втілює *комунікативна стратегія твору*, тобто «сукупність наративних процедур, яких дотримуються, або наративних засобів, що використовуються для досягнення певної мети у репрезентації наративу» [10, с. 46]. *Комунікативна тактика* у свою чергу втілює сукупність практичних заходів у реальному процесі мовленнєвої взаємодії, тобто комунікативна тактика, на відміну від комунікативної стратегії, перш за все співвіднесена не з комунікативною метою, а з набором комунікативних намірів. Сучасний дослідник О. Сковородников говорить про те, що поняття «мовленнєва тактика» (відповідно – комунікативна тактика) і «мовленнєва стратегія» (відповідно – комунікативна стратегія) системно пов'язані як частина і ціле, отже, визначати їх треба у співвідношенні один з одним.

Виходячи з цих положень та узагальнюючи судження, висловлені про ці поняття іншими авторами, О. Сковородников визначає поняття «мовленнєва (комунікативна) стратегія» та «мовленнєва (комунікативна) тактика» так: «Мовленнєва (комунікативна) стратегія – це загальний план, або «вектор», мовленнєвої поведінки, що виражається у виборі системи продуманих мовцем ... поетапних мовленнєвих дій; лінія мовленнєвої поведінки, ustalена на основі комунікативної ситуації загалом та спрямована на досягнення кінцевої комунікативної мети (цілей) у процесі мовленнєвого спілкування. Кожна мовленнєва (комунікативна) стратегія характеризується певним набором мовленнєвих тактик. Мовленнєва (комунікативна) тактика – це конкретний мовленнєвий хід (крок, поворот, етап) у процесі здійснення мовленнєвої стратегії; мовленнєва дія (мовленнєвий акт або сукупність декількох мовленнєвих актів), що відповідає тому чи іншому етапу в реалізації мовленнєвої стратегії та спрямований на вирішення комунікативного завдання цього етапу [10, с. 20]. У свою чергу лінгвіст І.Борисова дає таке визначення комунікативної стратегії: «Це результат організації мовленнєвої поведінки мовця відповідно до прагматичної настанови, інтенції. У широкому смислі комунікативна стратегія розуміється як загальний намір, завдання у глобальному масштабі..., що диктується практичною метою продуцента» [5, с.29]. Дослідниця зазначає, що, комунікативна стратегія передбачає відбір фактів та їхню певну подачу, змушує мовця організувати своє мовлення, зумовлює підбір і використання мовних засобів. Водночас, І. Труфанова формулює власний погляд на поняття мовленнєвої тактики. «Тактика покликана забезпечити здійснення обраної комунікативної стратегії та розгортання обраного жанру. З погляду членування мовленнєвого потоку, розгортання мовленнєвого жанру, вона є мовленнєвою дією – мінімальною його одиницею. З погляду її ролі як засобу здійснення комунікативної стратегії, вона є прийомом мовленнєвої поведінки» [11, с. 64].

Мовні засоби вираження комунікативних тактик автором виконують функцію скорочення наративної дистанції, а засоби, «ймовірний інтимізуючий ефект яких залежить від ситуації та контексту, є пульсуючими і вербалізуються за допомогою маркерів теперішнього наративного часу та засобів графічної образності» [6, с. 16]. Так, наприклад, теперішній наративний час як імпліцитний засіб інтимізації наративу часто виступає тлом для таких експліцитних засобів, як риторичне питання, авторський коментар, авторська оцінка, а графічна образність певних ділянок тексту сприяє відтворенню ефекту наочності та викликає у нарататора враження присутності, залучення до реальності, близькості з наратором, що дозволяє віднести її до самостійних та постійних засобів наративного коду інтимізації. «Базові графічні прийоми, зокрема експресивна пунктуація, зміна кеглю або шрифту в тексті, не є самостійними і лише підсилюють такі засоби, як **семантичний еліпсис, риторичні питання та ствердження, засоби передачі авторської оцінки, проміналізують еліптичні речення, авторські коментарі**» [6, с. 20]. Проміжні, маргінальні, засоби, що одночасно слугують виразниками як психологічної, так і просторово-часової фокалізації доволі детально представлені у науковій розвідці Л. Н. Голайденко. Ними є **імперативи та авторські звертання до читача, риторичні питання та ствердження, еліптичні речення**, що, спираючись на психологічну близькість та порозуміння між адресантом та адресатом, подекуди створюють ефект усної розмови в межах асинхронної художньої комунікації. Пряме, експліцитне звертання до нарататора одночасно передає просторово-часове та психологічне зближення комунікантів. Звертання, що не містять прямої вказівки на гендер, культурну, професійну приналежність читача, є постійними засобами комунікативних тактик, оскільки вони направлені на універсального адресата [6, с. 21].

Семантичний еліпсис відносимо до засобів наративного коду інтимізації, що реалізуються за допомогою психологічної фокалізації, направленої на скорочення соціальної, психологічної, емоційної дистанції з читачем [6, с. 22].

Засоби **авторської модальності та оцінки**, розкриваючи суб'єктивне «Я» адресанта, демонструють його щирість та відвертість із читачем. Така суб'єктивність, персоніфікованість наратора викликає у адресата відчуття його реальності, антропоморфності.

Текстовий авторський коментар займає особливе місце у системі засобів реалізації комунікативних тактик та є способом оформлення інтимізованої ділянки тексту [6, с. 22].

Оскільки роман Вірджинії Вулф «Місіс Деллоуей» побудований на суб'єктивному сприйнятті світу мовцем, другорядне для читача часто є головним для автора. Тактиками на втілення презентаційної стратегії мовця є: схвалення мовцем адресата; комплімент мовця адресатові; заохочення мовцем адресата до певних дій; підтримка чи підбадьорення мовцем адресата тощо. Наприклад, **тактика заохочення** прослідковується у рядках роману Вірджинії Вулф «Місіс Деллоуей»: «*Let us go on, Septimus,*» said his wife, a little woman, with large eyes in a sallow pointed face; an Italian girl. But Lucrezia herself could not help looking at the motor car and the tree pattern on the blinds... «*Come on,*» said Lucrezia». Реалізується тактика за допомогою імперативу – наказового способу, який є одним із найбільш поширених засобів реалізації тактик презентаційної стратегії [12, с. 118].

Задля збереження наявного в адресата позитивного емоційного стану автор застосовує підстратегію збереження позитивного фокусу інформації. Тактикою на втілення зазначеної підстратегії є **зміна мовцем теми розмови**, що дозволяє йому відволікти увагу адресата від можливих ускладнень ситуації, що склалася та задля уникнення конфлікту: «*Not the right hat for the early morning, was that it?*» Автор реалізував комунікативну тактику використанням риторичного запитання. Цей засіб було використано і в **тактиці співчуття автора адресатові**: «*Was Miss Kilman going to say anything more?*» [12, с. 112].

Увічливість мовця, що виражається типовими ввідними фразами (запитаннями) для діалогу: «*Good-morning to you, Clarissa!*» ... «*Where are you off to?*» Увічливість мовця зумовлена тим, що співрозмовники є друзями з дитинства. Підтримання мовцем позитивного емоційного стану адресата є ще однією підстратегією презентаційної стратегії. Тактиками на її втілення є: солідаризація мовця з адресатом; підкреслена увага мовця до адресата / його думок / інтересів / потреб; комплімент мовця адресатові; підтримка мовцем адресата; подяка мовця адресатові; пропонування адресатові з боку мовця, тощо [12, с. 114]. Наприклад: «*I'm glad you will be one of us, I think you were meant to be*», де задля зняття психологічного дискомфорту і підбадьорення адресата мовець застосовує **тактику компліменту мовця адресатові** та підкреслену увагу до адресата. Тактика реалізується прийомом **інклюзиву** через введення займенника «ми» задля досягнення ефекту залучення адресата до загального кола, «нашого», зробивши адресата «Одним із нас» [12, с. 119].

У процесі конфліктної взаємодії співрозмовників інституційні комунікативні стратегії мовця мають лише один різновид (підстратегію) - це ввічливість мовця (зазвичай негативна або удавана). Тактиками на її втілення є: заперечення мовця адресатові; непогодження мовця з адресатом; уникання мовцем надання інформації адресатові; ухилення мовця від прямої відповіді на поставлене адресатом запитання; вибачення мовця перед адресатом, удавана ввічливість. Наприклад: «*How delightful to see you!*» said Clarissa. ... *She was at her worst — effusive, insincere. It was a great mistake to have come...*». Задля вираження винятково формальної поваги до адресата мовець застосовує тактику удаваної ввічливості - він етикетно-ввічливо протиставляє себе самого адресатові (у даному випадку – групі адресатів), використовуючи **безособове речення** зі стилістично забарвленим прислівником *delightful*. Ще одним прикладом є рядки: «*How heavenly it is to see you again!*» she exclaimed...» (безособове речення зі стилістично забарвленим прислівником *heavenly* [12, с. 114].

Тактика **відволікання мовцем уваги адресата** від наявної проблеми, якою реалізувалася презентаційна та частково маніпуляцій на стратегії, продемонстрована у рядках загальним запитанням з використанням **повторів**: «*Oh Lucy,*» she said, «*the silver does look nice!*» «*And how,*» she said, turning the crystal dolphin to stand straight, «*how did you enjoy the play last night?*»

Реактивна тактика (реакція на почуте) реалізується **повторами** слів і запитань у таких рядках: «*You served with great distinction in the War?*» *The patient repeated the word «war» interrogatively...The War?*» the patient asked. *The European War — that little shindy of schoolboys with gunpowder?* Повтори у тактиках презентаційної стратегії наголошують на незадоволенні адресата почутим та вказують на деякі особливості його характеру [12, с. 122].

Презентаційні комунікативні тактики реалізуються як стилістичними засобами, так і графічними.

Під графічними прийомами розуміємо сукупність способів зовнішньої організації тексту. Графічними засобами послуговуються в організації семантичної структури тексту, забезпечуючи його експресивність і прагматичну заданість [7, с. 107]. За нашими спостереженнями, автор роману «Місіс Деллоуей» найчастіше задля передачі додаткового прагматичного смислу використовує традиційні засоби пунктуації або їх повторення [8, с. 5]. Зокрема, **повторення двокрапки** використано автором для пояснення двох послідовних емоцій, що виникають у героя: «...as a plant on the river-bed feels the shock of a passing oar and shivers; so she rocked; so she shivered...».

У межах традиційного мовлення наратора відверта суб'єктивна емоційна оцінка виділяється не лише своєю граматичною формою – питання, а й графічно – за допомогою **знаку оклику**. На перших сторінках роману читаємо: *What a lark! What a plunge!* (зачарування ранковою природою). В уривку «*And then the horror of the moment when some one told her at a concert that he had married a woman met on the boat going to India! Never should she forget all that!*» прослідковується реакція оповідача на неприємні спогади із життя героїні.

Експресивна пунктуація [2, с. 206] відображає, актуалізує різноманітні стилістичні прийоми, зокрема риторичне питання: «*The world has raised its whip; where will it descend?*» «*And what was this except being in love?*», «*What did the young people think about?*» Наратор стимулює увагу читача, спонукає його до спільних роздумів.

Особливо часто функцію виділення комунікативно важливих елементів у тексті виконують **три**

кряпки, зокрема наприкінці еліптичного речення: «К . . . R . . . « said the nursemaid, and Septimus heard her say «Кау Агг» close to his ear, deeply, softly, like a mellow organ, but with a roughness in her voice» . Таким способом наратор виконує відразу декілька важливих дій задля інтимізації цієї ділянки тексту: створює ефект усного мовлення, привертає увагу читача до виділеного речення і спілкується із адресатом [8, с. 11].

Деякі прийоми графічної образності додатково актуалізують шрифтовими відхиленнями – **збільшенням розміру** та авторським виділенням: «...Who is THAT?», «It was something central which permeated; something warm which broke up surfaces and rippled the cold contact of man and woman, or of women together. For THAT she could dimly perceive...». Виділені слова наголошуються і у свідомості читача, що створює доволі реалістичну картину присутності [4, с. 69].

Висновки. З огляду на основні типи комунікативних стратегій і тактик, їх підстратегії та детальну класифікацію, у статті проаналізовано основні стилістичні, графічні, лексико-стилістичні та граматичні засоби реалізації тактик презентаційної стратегії.

У процесі дослідження комунікативних стратегій і тактик інтегруються прагматичний та лінгвостилістичний підходи, які доречно застосовувати для розгляду тих сфер комунікації, де адресант свідомо та цілеспрямовано планує свої комунікативні дії. Виявлення та опис комунікативних стратегій і тактик у досліджуваному дискурсі дозволяє зрозуміти особливості мовленнєвого впливу адресанта на адресата, простежити зв'язок між інтенціональною складовою комунікації та вибором вербальних та невербальних засобів для її успішної реалізації [2, с. 27].

З огляду на значну соціально-культурну роль стратегії викладу тексту в рамках художньої комунікації, важливим є детальний аналіз лінгвальних засобів її вираження. Це зумовлює необхідність всебічного вивчення засобів комунікативних тактик і стратегій в англомовному художньому тексті та їх індивідуально-стильового стратегічного використання конкретними авторами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арнаутов М. Психологія літературної творчості / Михайло Арнаутов; [пер. з болг.] – М.: Импульс, 2014. – 654 с.
2. Арнольд В. Семантика. Стилистика. Интертекстуальность: сб. статей / В. В. Арнольд. – СПб.: Изд-во Санкт-Петербург. ун-та, 2009. – 443 с.
3. Бачевич Ф. С. Нариси з комунікативної лінгвістики / Флорій Бачевич. – Львів: Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2010. – 281с.
4. Бехта І. А. Дискурс наратора в англійській прозі / І. А. Бехта. – К: Грамота, 2004. – 303 с.
5. Борисова И. Н. Дискурсивные стратегии в разговорном диалоге // Русская разговорная речь как явление городской культуры. Под ред. Т. В. Матвеевой. Екатеринбург: Изд-во УрГПУ, 1996. – С. 21-48.
6. Голайденко Л.Н. Приемы образности: тропы и фигуры /Л. Н. Голайденко, И.О. Прокофьева. – Уфа, 2001. – 44 с.
7. Дудик П. С. Стилистика української мови: навч посібник / П. С. Дудик. – К.: Видавничий центр “Академія”, 2005. – 353 с.
8. Жінки та розповідна література: Інтернет-ресурс. Режим доступу: <http://www.azh.com.ua/lib/virginiawoolf-zhinky-i-literatura>.
9. Иссерс О. С. Коммуникативные стратегии и тактики русской речи / О.С.Иссерс. – М.: Едиториал УРСС, 2003. – 284 с.
10. Сковородников А. П. Про необходимость размежевания понятий «риторический прием», «стилистика», «речевая тактика», «речевой жанр» в практике терминологической лексикографии / А. П. Сковородников // Риторика – Лингвистика. – Вып. 5: Сб. статей. – Смоленск: СДПУ, 2011. – С. 26 - 49.
11. Труфанова И.В. О разграничении понятий: речевой акт, речевой жанр, речевая стратегия, речевая тактика / И.В. Труфанова // Филологические науки. – 2001. – №3. – С. 56 - 65.
12. Яновская Г. «Миссис Дэллоуэй» В. Вулф: проблема реального коммуникативного пространства // Балтийский филологический курьер. – 2000. – № 1. – С. 175-181.

REFERENCES

1. Arnaudov, M. (2014). *Psychologiya literaturnoyi tvorchosti* [Literary art psychology]. Moscow, Russia: 'Impuls'.
2. Arnold, V. (2009). *Semantics. Stylistics. Intertextuality*. St. Petersburg, Russia: SPB.
3. Bachevych, F. (2010). *Narysy z komunikatyvnoyi lingvistyky* [Communicative linguistics outlines]. L'viv, Ukraine: Vyd-vo Ivan Franko LNU.
4. Behta, I.(2004). *Dyskurs naratora v anglijskij prozi* [Narrator's discourse in English non-fiction literature]. Kyiv, Ukraine: Gramota.
5. Borysova, I. N. (1996). Diskursivnyye strategii v razgovornom dialoge [Discourse strategies in dialogue]. In T.V.Matveeva (ed.) *Russkaya razgovornaya rech kak yavleniye gorodskoy kultury* (pp.21-28). Ekaterenburg : Izd-vo UrGPU.
6. Golajdenko, L.& Prokofyeva, I. (2001). *Zasoby obraznosti: tropy ta figurv* [Figurative means: tropes, figures of speech]. Ufa, Russia.
7. Dudyk, P. (2005). *Stylistyka ukrainskoi movy: navch. posibnyk* [Stylistics of Ukrainian language: study guide]. Kyiv, Ukraine: "Akademiya".
8. Virzhyniya Vulf. Zhinky ta rozpovidna literature [Virginia Woolf. Narrative literature and women] (n.d.). Retrieved 15 September 2017 from: <http://www.azh.com.ua/lib/virginiawoolf-zhinky-i-literatura>
9. Issers, O. S. (2003). *Komunikatyvni strategiyi i taktiky rosijskoyi movy* [Russian Language communicative strategies and tactics]. Moscow, URSS: Moskva.

10. Skovorodny'kov, A. P. (2011) About the distinction between the lay figure, the stylistic figure, the speech tactic and the speech genre in practical terminological lexicography. *Rytoryka – Lingvistyka Smolensk SDPU*, 5, 26-49.

11. Trufanova, V. V. (2001). O razhranichenii ponyatii: rechevoy akt, rechevoy zhanr, rechevaya stratehiya, rechevaya taktika [On the distinction between the speech act, speech genre, speech strategy and speech tactics]. *Filologicheskie nauki*, 3, 56-65.

12. Yanov's'ka, R. (2000). «Missis Delloouey» V. Vulf: problema realnogo kommunikativnogo prostranstva [Mrs Dalloway: the problem of real communicative field]. *Baltiyskiy filologicheskiy kuryer*, 1, 175-181.

N. V. Glinka, A. V. Ivanytsia. Communicative Strategies and Tactics of the English Language Literary Text Author.

The paper is devoted to the study of the communicative strategies and tactics of the English language literary text author. According to the analysis of theoretical sources and empirical data, the main functional types of communicative strategies and tactics of their implementation have been outlined. The major stylistic, graphical, lexico-stylistic, and grammatical means of realization of the tactics of presentational strategy as the dominant type were illustrated by the examples from the novel of Virginia Woolf «Mrs. Dalloway». Considering the main types of communicative strategies and tactics, their sub-strategies and detailed classification, the article analyzes the main stylistic, graphical, lexical-stylistic and grammatical means of realization of the presentation strategy. These are the tactics of stimulation, change of speaking subjects, a compliment of the speaker to the addressee, feigned politeness, distraction the addressee's attention from the existing problems and reactive. These tactics are realized in speech by the use of imperatives, rhetorical questions, inclusive, impersonal sentences, stylistically colored parts of speech, repetitions. The implementation of the intimation tactic involves graphical tools such as the repetition of colons, exclamation, expressive punctuation, the division of text into the paragraphs, change the font size. Some authors use a lexico-stylistic means (such as slang, emotive words, as well as grammatical means (to implement the tactics of evaluation, shortening the distance between the narrator and the reader). During the study of communicative strategies and tactics both linguo stylistic and pragmatic approaches are integrated to be applied to address those areas of communications where the senders consciously and purposefully plan their communicative actions.

Keywords: communicative strategies; communicative tactics; literary text; presentational strategy; stylistic; graphic; lexico-stylistic and grammatical means of realization.

Н.В. Глінка, А. В. Иваница. Коммуникативные стратегии и тактики автора англоязычного художественного текста. Работа посвящена исследованию коммуникативных стратегий и тактик автора англоязычного художественного текста. На основе анализа теоретических источников и фактологического материала было установлено основные функциональные типы коммуникативных стратегий и тактики их реализации автором. На примере романа Вирджинии Вулф «Миссис Дэллоуэй» нами были проанализированы основные стилистические, графические, лексико-стилистические и грамматические средства реализации тактик презентационной стратегии как доминирующего типа. Средства реализации переводческих стратегий в англоязычном художественном тексте представлены на лексическом, лексико-грамматическом и синтаксическом уровнях на примере сборника избранных рассказов «Дублинцы» Джеймса Джойса в переводе Эллы Гончаренко, Романа Скакуна и романа «Цветы для Элджернона» Дэниэла Киза в переводе Виктора Шовкуна. Научная новизна работы заключается в том, что в ней впервые на фактологическом материале исследования раскрыто функциональную нагрузку переводческих стратегий в современном переводе англоязычного художественного текста; проанализированы разноуровневые языковые средства, участвующие в осуществлении коммуникативного замысла адресантов, а сам текст обоснован как сложная коммуникативная структура.

Ключевые слова: коммуникативные стратеги; коммуникативные тактики; художественный текст; презентационная стратегия; стилистические; графические; лексико-стилистические и грамматические средства реализации.